

Tilburg University

Antwoord op het commentaar 'Internationale interdependentie en economische politiek'

Schouten, D.B.J.; Meulendijks, P.J.F.G.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1989

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Schouten, D. B. J., & Meulendijks, P. J. F. G. (1989). Antwoord op het commentaar 'Internationale interdependentie en economische politiek'. *Maandschrift Economie*, 53(1), 77-80.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Antwoord op het commentaar: 'Internationale interdependentie en economische politiek'

door D.B.J. Schouten en P.J.F.G. Meulendijks

Alle opmerkingen van dr. R.J. de Groof en drs. E. Schaling n.a.v. ons artikel: 'Over de egoïstische respectievelijk altruïstische economische politiek van Noord-Amerika versus die van West-Europa' berusten op een misverstand.¹ De vier verschillen van onze analyse met de gebruikelijke 'internationale' literatuur worden hieronder nogmaals ge-expliciteerd.

Ook wij onderkennen het verschil tussen een Keynesiaanse denkwijze en een meer klassiek aandoende gedachtengang. Als Van der Ploeg in zijn inaugurale rede² de aanbodelasticiteit van goederen bij gegeven lonen ten opzichte van de prijzen op oneindig stelt schept elke vraag als het ware zijn eigen aanbod en spreken wij van een Keynesiaans vraagmodel. Als hij daarentegen deze elasticiteit van het aanbod ten opzichte van de prijzen bij gegeven lonen een beperkte positieve waarde toekent en tegelijkertijd de vraag en het aanbod van goederen steeds in evenwicht acht, moet men ons inziens van een klassiek model spreken. Onze benaming van zo'n model als een aanbodmodel kan wellicht verwarring wekken omdat ook de vraagfactoren dan bepalend zijn voor de evenwichtsprijzen, maar in zekere zin geldt bij deze klassieke modellen het tegenovergestelde als bij de Keynesiaanse vraagmodellen: 'klassiek' is dat het aanbod zijn eigen feitelijke vraag schept; 'Keynesiaans' betekent daarentegen dat de vraag zijn eigen feitelijke aanbod schept en vandaar onze manier van benoemen.

Van der Ploeg zelf combineert het geval van een nominale loonstarheid uitsluitend met een Keynesiaans model en het geval van een reële loonstarheid uitsluitend met zijn klassiek model.³ Wij begrijpen daarom de opmerking van De Groof en Schaling niet dat *wij* de NLS-wereld (dus het geval van de nominale loonstarheid) zouden *identificeren* met de Keynesiaanse wereld. Er is hier geen sprake van identificatie maar slechts van een *combinatie*. Andere combinaties, met name het geval van een reële loonstarheid met het Keynesiaanse model en het geval waarbij een nominale loonstarheid met het klassieke model samengaat, zijn denkbaar en worden in ons artikel besproken.

Wél vestigen wij er de aandacht op dat de onderscheiden loonvormingsfuncties veel beter omschreven kunnen worden met behulp van het begrippenpaar 'ongeschoonde'

-
1. Schouten, D.B.J. en P.J.F.G. Meulendijks, 'Over de egoïstische respectievelijk altruïstische economische politiek van Noord-Amerika versus die van West-Europa', *Maandschrift Economie*, jaargang 52, 1988, no. 6, blz. 407-436, Wolters-Noordhoff.
 2. Van der Ploeg, F., 'International Interdependence And Policy Coordination in the OECD Economies', *Inaugural Lecture*, Network for Quantitative Economics, Katholieke Universiteit Brabant, 4 maart 1988.
 3. Van der Ploeg, op.cit. (2), weergegeven op pagina 16. De Groof en Schaling hanteren daarentegen, volgens hun commentaar hierboven, slechts het klassieke model. Hoe zij dan toch kunnen beweren dezelfde conclusies te kunnen trekken als Van der Ploeg dat kan op basis van zijn Keynesiaans model, is voor ons een raadsel. Blijkbaar zijn wij het niet, maar juist zij, die onvergelykbare modellen met elkaar willen vergelijken!

versus 'geschoonde' produktiviteitslonen dan met behulp van het begrippenpaar 'reële' versus 'nominale' loonstarheid. Tenslotte kijken de sociale partners bij de loononderhandelingen, althans in Europa, zowel naar de produktiviteitsindex als naar de consumptieprijsindex. De correctie van de produktiviteitsindex voor ruilvoetveranderingen wordt met name door de werkgevers aanbevolen, en dit is eigenlijk ook logisch: niet het nationale *produkt* moet verdeeld worden maar het nationale *inkomen*, dit is het produkt na correctie voor ruilvoetmutaties!

Over een nominale loonstarheid spreken we slechts als één van de beide zojuist besproken loonvormingsmechanismen een tendentie in het leven zou roepen die leidt tot een nominale loondaling, want dit wordt maatschappelijk niet geaccepteerd. Daarnaast vinden wij het begrip 'nominale loonstarheid' primitief. Hetzelfde geldt voor het begrip 'reële loonstarheid' als hierbij de produktiviteitsindex wordt verwaarloosd, ook al zijn deze begrippen nog zo in zwang bij de 'internationale literatuur'.

Voorts maken we voor de zoveelste keer duidelijk dat er twee soorten van te hanteren consumptiefuncties denkbaar zijn: bij de eerste soort, ook door De Groof en Schaling gehanteerd in hun klassiek model, is de marginale consumptiequote, afgezien van de negatieve invloed van de rentevoet op de consumptie, kleiner dan de gemiddelde consumptiequote; in onze visie zien we daarentegen geen duurzame stijging van de nationale spaarquoten bij een trendmatige stijging van de diverse inkomens, maar wél een spaarquotevermeerdering als gevolg van een hogere nationale winstquote. Voor het overige is naar onze mening de nationale consumptie in trendafwijkingen het gewogen gemiddelde van de consumptie van de onderscheiden groepen van inkomensstrekkers (loon- en steuntrekkers, de winstgerechtigden en de overheid). Afgezien van de verandering in de categoriale inkomensverdeling en tevens de invloed van de rentevoet buiten beschouwing latend, is ons inziens de elasticiteit van de consumptie ten opzichte van het nationale inkomen daarom gelijk aan één!

Hetzelfde geldt voor het investeringsvolume. (Ook in het model van De Groof en Schaling kent het investeringsvolume een elasticiteit ten opzichte van de nationale produktie met een waarde die gelijk aan één is, afgezien wederom van de negatieve invloed van de rentevoet op de investeringen.)

Met name leidt het verschil in de gepostuleerde consumptiefunctie tot twee mogelijkheden: ofwel de totale bestedingselasticiteit ten opzichte van het nationale inkomen is kleiner dan wel wordt deze gelijk aan één gesteld. Alleen in het eerste geval verkrijgt men dezelfde *eerstejaars-conclusies* als Van der Ploeg, evenals ook wij die in onze tabellen 1 t/m 4 hebben weergegeven. Overigens merken we op dat een budgettaire expansie van land A, als in dit land een nominale loonstarheid heerst en in land B sprake is van een reële loonstarheid, een locomotiefunctie vervult, hetgeen volgens De Groof en Schaling niet zo zou zijn! Hanteert men daarentegen onze, zeker niet minder realistische, consumptiefunctie dan worden de conclusies, zoals aangetoond in de tabellen 5 t/m 8 (op.cit.) soms anders.

Voorts wijken wij af, niet van alle, maar wél van de gebruikelijke 'internationale' literatuur door niet alléén de eerste-jaarseffecten maar ook dié in de daaropvolgende jaren, mede ten gevolge van een gewijzigde accumulatie, in onze tabellen te presente-

ren.⁴ Veelal draaien de positieve effecten van het eerste jaar reeds in het tweede jaar van teken om, met name als men gewicht hecht aan verdringingseffecten van vooral de investeringen en dus minder van de consumptie door een budgettaire expansie. Bij een visie op iets langere termijn dan het eerste jaar wordt daardoor de beoordeling van de budgettaire politiek geheel anders dan wanneer men niet verder kijkt dan zijn neus lang is, d.w.z. slechts kijkt naar de eerste-jaarseffecten.

De opmerkingen van De Groof en Schaling over onze dynamische analyse van het bewegingsproces zijn dan ook volkomen misplaatst. Bovendien vinden we het merkwaardig (en onrealistisch) de verdringing van het investeringsvolume ten gevolge van een hogere netto-rentevoet slechts op ca. een elfde van die van het consumptievolume te zetten (met name is de eerstbedoelde elasticiteit op ongeveer minus 0,125 respectievelijk de tweede op minus 1,5 gesteld). Op dergelijke wijze kunnen ook wij nog wel méér mogelijkheden verzinnen om naar ons gelijk toe te redeneren. Dat geldt evenwel niet meer voor De Groof en Schaling als zij stellen dat het door hun in de appendix geëxposeerde simulatiemodel het door Van der Ploeg gehanteerde analytische model (welk van de beide door deze auteur gehanteerde modellen eigenlijk?) beter weerspiegelt dan het door ons gehanteerde twee-landen model. Vooral niet op het moment dat zij zelfs menen te moeten stellen dat: 'Met het "totaal andere beeld", dat op lange termijn zou ontstaan valt het dus nogal mee. Dat geldt temeer indien we in plaats van die nietszeggende ultralange termijn van de trend, de lange termijn van, zeg tien jaar, in ogen-schouw nemen. In dat geval zijn er geen kwalitatieve verschillen met de korte termijn. Een *beperkte* gevoeligheidsanalyse noopt ons vooralsnog niet tot nuancering van het gestelde hieromtrent.' Aldus De Groof en Schaling. Sorry, zeggen wij dan op onze beurt, een gevoeligheidsanalyse over een termijn van tien jaar heeft weinig zin als men er niet voldoende van overtuigd is dat het model stabiel is. Zonder een expliciete afleiding van de karakteristieke eindvergelijking van het model kan hierover echter ook uitsluitel worden verkregen door simulatie van het model over een langere termijn dan tien jaar i.c. de ultralange termijn van de trend. Zouden De Groof en Schaling zich deze moeite hebben getroost (en misschien hebben zij zich dat wel, maar zullen dat nu moeilijk toe kunnen geven) dan zouden zij hebben gezien dat hun model met reële loonstarheid in beide regio's instabiel is en zelfs extra-instabiel in de zin dat de verschillen in jaarlijkse gecumuleerde groeivoeten (= extra-groeivoeten) langzaam maar zeker toenemen. Met andere woorden, bij hun simulatieresultaten bestaat eenvoudigweg geen trend met stabiele groeivoeten. Geen wonder dat ze zo de pest hebben aan onze stabiele trendoplossing, die overigens vaak reeds vrij snel, zoals hiervoor reeds is opgemerkt, na de eerste periode wordt verkregen.

Tenslotte wijze we op het feit dat een perfecte kapitaalmobiliteit in de zin van een perfecte substitueerbaarheid van binnen- en buitenlandse vermogenstitels überhaupt een onrealistische hypothese is. Opnieuw verwijzen we naar onze min of meer recente studies over 'internationale samenhangen' ingeval de portfolio-theorie met betrekking

4. Ook Van der Ploeg onderkent de noodzaak hiervan blijkens o.m. zijn bijdrage: 'Monetary and fiscal policy in interdependent economies with capital accumulation, death and population growth', *Discussion Paper* No. 270, October 1988, Center for Economic Policy Research, London. Wij vragen ons evenwel af wat de reden is geweest waarom hij zich bij zijn intreedende uitsluitend heeft beperkt tot de korte-termijn analyse.

tot het aanhouden van de diverse vermogenstitels wordt gehanteerd, waardoor de conclusies wederom geheel anders worden dan die van de gebruikelijke 'internationale' literatuur en dus ook anders dan die van Van der Ploeg en van De Groof en Schaling.⁵ Daarop wordt echter niet gereageerd door beide laatstgenoemde heren.

Al met al hopen we duidelijk te hebben gemaakt dat onze vier afwijkingen van de gebruikelijke 'internationale' literatuur alle vier verbeteringen zijn met betrekking tot de onderhavige probleemstellingen. Daarmee kunnen we dan ook de door De Groof en Schaling gepresenteerde schematische conclusies lang niet allemaal aanvaarden. Van een vergelijking van onvergelykbare zaken is zodoende eveneens in het geheel geen sprake. Slechts van een verbetering van vooronderstellingen kan gesproken worden, in het bijzonder van het realistischer maken van loonvormings-, consumptie- en beleggingsfuncties en tevens in de zin van dynamisch in de plaats van het slechts 'eerste'-jaarseffecten analyseren.

Overigens dient nog te worden opgemerkt dat de speltheorie, als elk land gevangen zit in zijn eigen nationaal georiënteerde politieke denkkader, nooit een 'optimale' coördinatie kan verklaren, maar hooguit een spel van egoïsten kan uitleggen, die het algemeen belang niet kunnen of willen zien en daardoor ook nooit, ofwel alléén toevallig, de optimale coördinatie zullen bereiken. Micro-economische rationaliteit is vaak nog geen macro-economische rationaliteit, zoals reeds vele malen door ons is beweerd en aangetoond.

5. Men kan hiervan voldoende overtuigd raken als men de moeite neemt om het artikel te bestuderen van Meulendijks, P.J.F.G., 'De macro-econoom en zijn wetenschappelijk verantwoord speeltuig', *Maandschrift Economie*, jaargang 52, 1988, no. 2, blz. 120-142, in het bijzonder de meer recente bijdragen die genoemd worden in de daar verstrekte lijst van publikaties van prof. dr. D.B.J. Schouten (blz. 135-142).